

De oude wereld

In het verre verleden woonden de mensen niet op één plek; ze volgden dieren om op te jagen voor hun eten. De uitvinding van landbouw en veeteelt betekende dat ze zich op één plek konden vestigen. Dorpen groeiden uit tot steden, en kleine gebiedjes tot landen.

Een rijk bewerkte mummiekist, gemaakt tussen ongeveer 750 en 650 v.C.

Het mummificatieproces duurde ongeveer 70 dagen.

De meeste mummiekisten werden gemaakt van hout en daarna beschilderd.

De kist in

De mummie werd in een kist in de vorm van een mens gelegd. Sommige kisten waren prachtig beschilderd, met levensechte gezichten, afbeeldingen van goden en godinnen en magische spreuken. Soms werd een kist ter bescherming in een stenen kist geplaatst, een sarcofaag.

Wat gebeurde er met de organen?

Sommige organen werden bewaard in speciale kruiken, canopen. Het deksel van elke kruik had de vorm van de god die het betreffende orgaan beschermde. De hersenen werden weggegooid; die vonden de Egyptenaren niet belangrijk.

Ingewanden

Qebehsenuef, een valk, beschermde de ingewanden.

Longen

Hapi, een baviaan, beschermde de longen.

Maag

Doemoetef, een jakhals, beschermde de maag.

Lever

Amset, met het hoofd van een mens, beschermde de lever.

Waar of niet?

1. De oude Egyptenaren maakten ook mummies van dieren, zoals katten, krokodillen, slangen en bavianen.
2. De Egyptische god van de balseming was Osiris.

Zie blz. 132-133 voor de antwoorden.

Waren alle Vikingen plundersaars?

Tussen ongeveer 790 tot 1100 hadden kustnederzettingen in West- en Oost-Europa te maken met plunderingen door de Vikingen uit Scandinavië. Ze kwamen aangevaren op schepen met drakenkoppen, stalen goederen en maakten mensen tot slaaf. Maar niet alle Vikingen waren woeste plundersaars!

Vikinggoden

De Vikingen hadden veel goden, met verschillende 'taken'. Odin was de oppergod (en ook de god van onder meer kennis en oorlog), Thor de god van de donder en Freya de godin van de liefde.

Kolonisten

Op de Viking-schepen zaten ook kolonisten, die ver van huis een nieuw leven opbouwden – helemaal tot in Noord-Amerika.

Ambachtslui

De Vikingen maakten manden en bewerkten hout en walrusivoor. Smeden maakten metalen voorwerpen met prachtige patronen.

Handelaren

De Vikingen zeilden via zeeën en rivieren naar Oost-Europa voor de handel in onder meer ijzer en barnsteen. Uit het Midden-Oosten haalden ze zijde en kruiden.

Boeren

De meeste Vikingen besteedden meer tijd aan boeren dan aan vechten. Ze hielden schapen en geiten en verbouwden haver, rogge en gerst.

Al-Andalus

In de 8ste eeuw waren grote delen van Spanje en Portugal, en een klein stukje van Frankrijk, veroverd door islamitische volkeren uit Noord-Afrika. Kunst en architectuur bloeiden.

De grote moskee in Córdoba, Spanje

Ben Youssef-moskee, Marokko

Korte quiz

1. Wat is een kalifaat?
2. Hoe lang was de reis van Ibn Battuta?
3. Wat was het grootste kalifaat?

Zie blz. 132-133 voor de antwoorden.

SPANJE

Córdoba

Maghreb

AFRIKA

EUROPA

Noord-Afrika

De Maghreb (Noordwest-Afrika), van oorsprong het gebied waar het Berbevolk woonde, groeide uit tot een belangrijk islamitisch wetenschappelijk centrum en van hieruit vertrokken handelsreizen door de Sahara.

Hoe snel groeide de islam?

Na de dood van de moslimprofeet Mohammed in 632 ontstonden in het Midden-Oosten islamitische staten, ofwel kalifaten. Die werden bestuurd door religieuze leiders, kaliefs. Binnen 150 jaar strekte het door moslims bestuurde gebied zich uit tot in Azië en via Noord-Afrika tot in Spanje.

Ibn Battuta's reis

Ibn Battuta (1304-1369) maakte een lange reis door het islamitische gebied, van Centraal-Azië tot Noord-Afrika en Spanje. In totaal legde hij 120.000 kilometer af.

Wie zijn de inheemse volkeren van Noord-Amerika?

De volkeren die vóór de komst van de Europeanen in Noord-Amerika leefden, worden bij elkaar de 'oorspronkelijke' of 'inheemse bevolking' genoemd – en ook wel 'native Americans' of 'First Nations'. Dat was geen homogene groep: ze spraken meer dan 150 talen en elke stam kende zijn eigen manier van leven.

Welke historische sport wordt nog altijd in Noord-Amerika gespeeld?

Lacrosse is een balsport met twee teams. Elke speler heeft een stick met aan het uiteinde een netje, waar hij of zij een bal in houdt. Lacrosse werd al gespeeld rond 1100. In het originele spel ging het er ruw aan toe en deden honderden mensen aan een wedstrijd mee.

Haida-schort

Noordwestelijk Plateau

Het noordwesten

De volkeren in het noordwesten leefden van gewone visvangst en walvisvangst. Ze bewerkten cederhout en kenden vele schilderstijlen.

Korte quiz

1. Met hoeveel mensen werd lacrosse vroeger gespeeld?
2. Reed de oorspronkelijke bevolking van Amerika op paarden?
3. Waar leefde het Haida-volk?

Zie blz. 132-133 voor de antwoorden.

Het zuidwesten

De Pueblo waren landbouwers, pottenbakkers en wevers. Hun oudste klifwoningen in de Mesa Verde dateren van eind 12de eeuw.

Pueblo-klifdorp

Hoe leefden de oorspronkelijke Australiërs?

Al zo'n 60.000 jaar wonen er mensen in Australië, de 'First Australians', van wie de Aboriginals de bekendste zijn. Ze wisten te overleven in het barre landschap en gingen heel efficiënt met het voedselaanbod om. Pas in 1788 vestigden Europeanen zich op het continent.

Vuur

Bosbranden zijn een normaal verschijnsel in Australië. De oorspronkelijke bevolking wist voorzichtig gebruik te maken van vuur om daarmee stukken land vrij te leggen voor nederzettingen of om te jagen, zonder dat daarbij complete habitats verloren gingen.

Water

In droge gebieden hebben de oorspronkelijke Australiërs geleerd om toch aan water te komen en om plekken te vinden waar water opborrelt, zoals in rotspoeltjes. Ook planten en mossen kunnen vocht bevatten.

Voor welk werk werden kinderen ingezet?

Toen vanaf medio 18de eeuw steeds meer mensen het platteland verlieten en naar de fabrieken in de stad trokken, kwamen er ook meer kinderen in fabrieken en mijnen te werken. Kinderen waren goedkoper dan volwassenen en waren klein genoeg om – indien nodig – in een machine te kruipen.

De vuile stad

De industrialisatie leidde tot vervuiling door de verbranding van steenkool en later gas en olie, die nodig waren om de machines aan te drijven. Steeds meer mensen trokken naar de stad, op zoek naar werk. De overbevolkte steden waren ongezonde plekken om te leven.

Katoenfabriek

Zelfs kinderen van vijf jaar oud werkten in de VS in katoenfabrieken, 10 tot 14 uur per dag, en gingen niet naar school.

Waarom werkten kinderen in mijnen?

Kinderen waren klein genoeg om door de donkere, smalle gangen van de steenkoolmijnen te kruipen. De jongsten openden luiken om lucht de mijn in te laten stromen en braken uitgegraven kolen in kleinere stukken. Oudere kinderen trokken karren vol steenkolen voort over rails.

Wanneer werd de trein uitgevonden?

De Romeinen bouwden de eerste karretjes die over in de straat uitgehouwen sporen reden. In de 16de eeuw legden Europese mijnbouwers houten sporen aan voor karretjes die getrokken werden door paarden. Daarna volgde ijzeren rails, en vervolgens de stroomtrein.

Stoomkracht

De Engelse ingenieur Thomas Newcomen bouwde de eerste bruikbare stoommachine. Die dreef een machine aan om water uit mijnen te pompen.

1712

1868

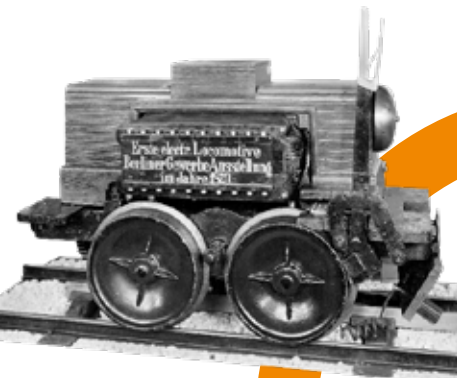
Eerste bergspoor

De Mount Washington Cog in New Hampshire, VS, was het eerste bergspoor. Het was een tandradbaan (cog).

1879

Eerste elektrische passagierstrein

De eerste elektrische passagierstrein was een demonstratiemodel dat in Berlijn gebouwd was door Werner von Siemens, die vervolgens met elektrische trams aan de slag ging.

1890

Eerste elektrische ondergrondse spoor

De City and South London Railway werd in 1890 geëlektrificeerd. In 1900 werd de Parijse metro in gebruik genomen, met rijkstrijtuigen met elektromotoren.

1912

Eerste diesellocomotief

Deze locomotief werkte niet echt naar wens. Daarna volgden dieselelektrische motoren, die diesel gebruikten om een generator aan te drijven die elektriciteit opwekt.

Hoe kregen vrouwen kiesrecht?

Tot ver in de 19de eeuw konden vrouwen niet kiezen wie hun land zou regeren. Maar ze streden er hard voor om dat te veranderen, door boeken en pamfletten te schrijven, brieven aan politici te sturen en door te protesteren op straat. Geleidelijk voerden verscheidene landen het vrouwenkiesrecht in.

Welke landen voerden als eerste vrouwenkiesrecht in?

In Nieuw-Zeeland vroeg Kate Sheppard jarenlang om vrouwenkiesrecht. Ze organiseerde petitie's en sprak met tal van politici. In 1893 ging men overstag en werd Nieuw-Zeeland het eerste land waar vrouwen mochten stemmen voor het parlement.

Monument voor Kate Sheppard, Nieuw-Zeeland

? Korte quiz

1. Wat betekent 'kiesrecht'?
2. Wat is een stembus?
3. Welk land was het eerste dat vrouwen toestond te stemmen voor het nationale parlement?

Zie blz. 132-133 voor de antwoorden.

Het eerste land dat een nationale vrouwelijke leider koos, was Sri Lanka, in 1960.

Protesten

Een mars is een vreedzame manier van protest, zoals de hier afgebeelde mars in de VS in 1913. Sommige vrouwen gebruikten echter geweld, tot bommen aan toe.

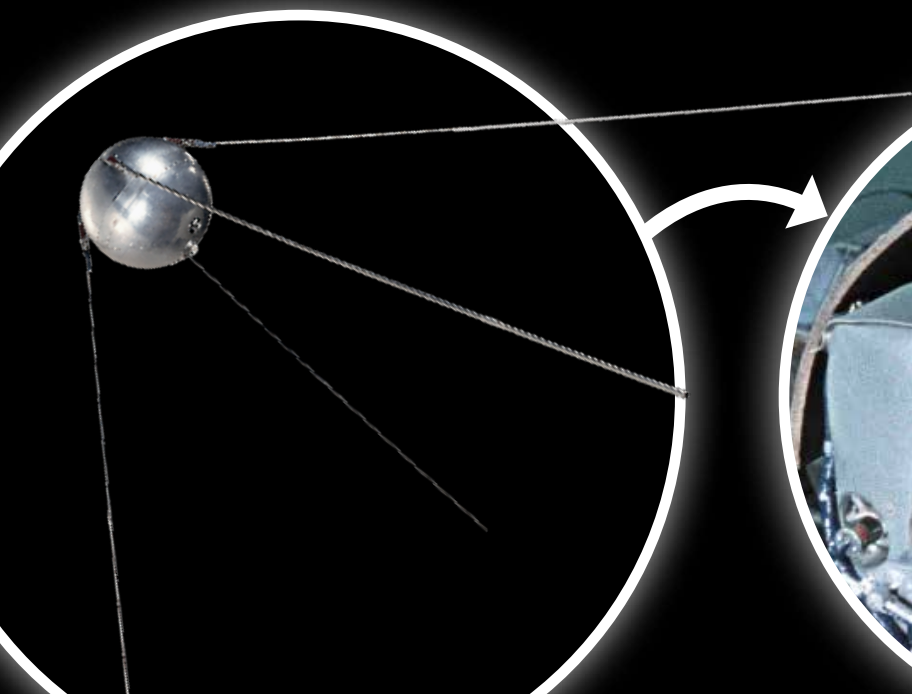

Wat was de ruimtewedloop?

De twee eerste landen die de ruimte gingen verkennen waren de Sovjet-Unie en de Verenigde Staten. Het waren felle concurrenten, en van 1955 tot 1975 probeerde de een de ander steeds een stapje voor te zijn, in wat bekend zou worden als de ruimtewedloop.

Eerste ruimtevaartuig

De ruimtewedloop begon in 1957, toen de Russen met succes een eenvoudige, onbemande satelliet lanceerden en een baan rond de aarde lieten maken: de *Spoetnik 1*.

Eerste hond in de ruimte

Laika, een verwaalde terriër die in Moskou van straat was geplukt, werd de eerste hond in de ruimte, in 1958. Helaas overleefde ze de reis aan boord van de *Spoetnik 2* niet.

Wat was de Saturnus V?

In 1969 schoot deze krachtige drietrapsraket de Apollo 11 inclusief bemanning richting maan. De maanlander en de commando-module kwamen in een baan om de maan terecht, en de maanlander zou er landen.

Eerste mens in de ruimte

De eerste mens die een ruimtereis maakte, was de Rus Joeri Gagarin, in 1961. In zijn ruimtevaartuig de *Vostok 1* maakte hij één baan rond de aarde.

Vrienden-quiz

Wie weet het meest over geschiedenis? Test je vrienden en familie met deze vragen. Kijk op blz. 136-137 voor de antwoorden.

Vragen

1. Hoe werd een Vikingleider genoemd?

8. Welke religie ontstond in India met de leer van Goeroe Nanak?

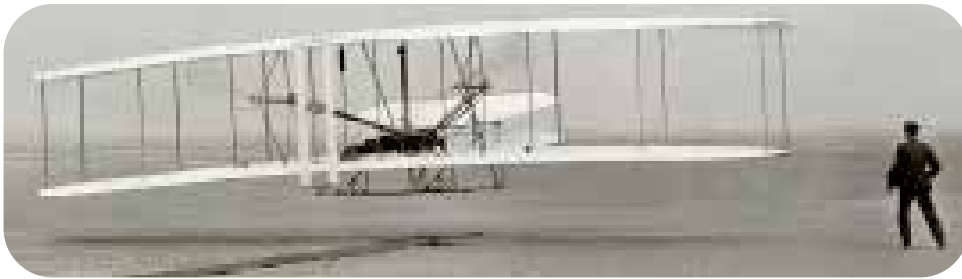
3. Een sport waarbij ruiters elkaar met een lans uit het zadel proberen te wippen.

4.
LEONARDO
DA VINCI

8. SIKHISME

9. 1903

10. Goed getrainde vechtersbazen die tegen elkaar vechten of met wilde dieren.

11. Het world wide web

12. 2020

13. ROSA PARKS

14.
ANGKOR
WAT